

Unika Unionsgatan

Morgonen ljusnar kanske inte så rosig men i alla fall fager när jag når Unionsgatans backkrön i hörnet av Kyrkogatan. Stormen har bedarrat, gatan är öde, vecka morgonstrålar har hittat både Berghälls kyrka i norr och Observatoriet i söder. Som för att signalera att Helsingfors inom kort inleder sitt dubbla jubileumsår och då på många sätt har Unionsgatan särskilt i blickfånget.

Inkommande år har det förflutit 200 år sedan Helsingfors utsågs till huvudstad för storfurstendömet och detta år fungerar vår urbana hembygd också som WDC, vilket förstås alla redan vet att står för världens designhuvudstad på engelska. Det blir en hel del konst- och musikevenemang, seminarier och publika fester, som alla på sitt sätt synliggör Helsingfors förflutenhet, nutid och alternativa framtider.

Unionsgatan lyfts som sagt fram i dessa sammanhang, vilket sannerligen inte förvånar historikern vars promenader längs huvudstråket lätt kunde urarta i hela föreläsningar om staten Finlands utveckling. Gatan har sitt ursprung i den gustavianska stadsplan som den nya huvudstaden fick 1812 och den erhöll sitt namn sju år senare när kejsaren anlände till staden landvägen och beslöt att den ännu halvfärdiga gatan skulle påminna om unionen mellan Ryssland och Finland.

Vi följer kejsarens fotspår, stegar över Långa bron som fram till 1910-talet faktiskt var lång, och närmar oss Carl Ludvig Engels empirestad i dess absoluta centrum. Och ju närmare vi kommer Senatstorget, desto tydligare blir det att Unionsgatan är avsedd som stadens paradingång. Blaserade helsingforsare släntrar kanske vidare till Havis Amanda för att sedan slinka in på Kapellet för förfriskningar. Övrigt folk förstår däremot att det ännu finns massor av fin arkitektur, skulpturer och grönskande parker att beundra och begäpa längs stadens främsta aveny.

Människorna, trafiken och kommersen på gatan ifråga påminner oss om att vardagen är långtifrån likadan för alla helsingforsare. I huvudstaden om någonstans blottas klassamhället, så också på dess huvudgata som pekar rakt norrut likt en kompassnål. En genial beskrivning av Långa bron som klassgräns kan för övrigt beskådas i FST5:s tv-drama av Kjell Westös roman *Där vi en gång gått*, som visas för närvarande. Regissören Peter Lindholm lyfter skickligt fram klassmarkörerna och ger alltsammans en enastående inramning genom sina digitalt konstruerade stadsvyer.

Den som vill veta mer om saken kan med fördel läsa Heikki Waris klassiska undersökning (1932, 1934) om arbetarsamhällets uppkomst norr om Långa bron. Därefter gäller det bara att hålla ögonen öppna, klicka in sig på stadens eller WDC:s webbsidor och dyka upp på alla kulturevenemang som på något sätt berör Unionsgatan. Helsingfors universitet är självklart synligt med i leken. Den 19 januari klockan 17 inleds i huvudbyggnadens lilla festsal en mångsidig Studia Humaniora-föreläsningsserie om Unionsgatan. För arrangemangen står en viss professor i historia. Välkomna!

Henrik Meinander, HBL 30.12.2011